

A. Cystica ve Varyasyonları

Dr. Türkân EREM (*)
Dr. Ahmet ÇİMEN (**)

ÖZET

Normalde a. cystica "Calot" üçgeninin içinde, a. hepatica dextra'dan çıkar. Varyasyonlarının çokluğu nedeniyle colecystectomyde önem taşıdığı için, bu varyasyonlar toplanarak genel bir takdim yapıldı.

SUMMARY

In this article, the cystic artery and its variations are reviewed. The cystic artery originates from the right hepatic artery within the cystic triangle of Calot normally. The number of possible variations is great and these variations are very important in cholecystectomy.

İnsan organizmasının normal anatomik yapısı dışında çeşitli organlarında çok değişik durumlara rastlanmıştır. Bilhassa sinir ve damar sistemine ait dalların dağılımı önemli varyasyon gösterirler bu da cerrahi yönden üzerinde durulmaya değer bir konu teşkil eder.

Çeşitli araştırmacıların yaptıkları incelemeler sonunda a.cystica varyasyonlarının çokluğu dikkati çekmiş, buna göre bir takım sınıflamalar yapılmıştır. Biz bunların hepsini topluyarak bir arada sunmaya çalışacağız.

MORFOLOJİ

A.cystica klasik ders kitaplarında tarif edildiği gibi Calot'un cystic üçgeni içinde yer alır²⁻⁴. Burada A.hepatica dextra'dan çıkan arter, ductus hepaticus communis'in sağında yer alır.

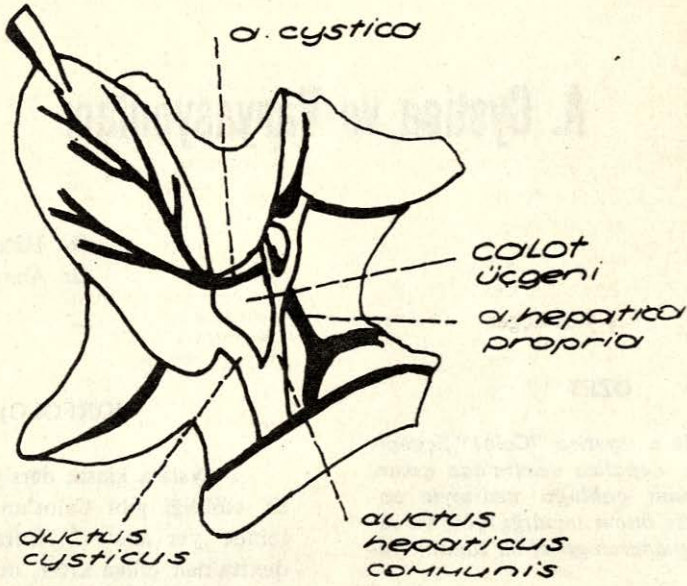
Calot'un cystic üçgeninin tabanını a. cystica yapar, ductus hepaticus ile ductus cysticus'un birleşme yerinde meydana gelen açığı üçgenin apexini teşkil eder. (Şekil 1)

A.Cystica genel olarak vesica fellanın peritonlu serbest yüzüne giden ramus anterior ve peritonsuz yüzüne giden ramus posterior olarak iki dala ayrılır. Her iki dal ufak dallar aracılığı ile birbirleriyle anastomoz yaparlar. Oldukça sık varyasyon gösteren bu arter cholecystectomy'de büyük önem taşır. Vakaların % 80'inde üçgenin içinde a.hepatica dextra'dan orijin alan arter % 20 vakada almaz, buna göre aşağıdaki şekilde sınıflamak mümkündür (Şekil 2):

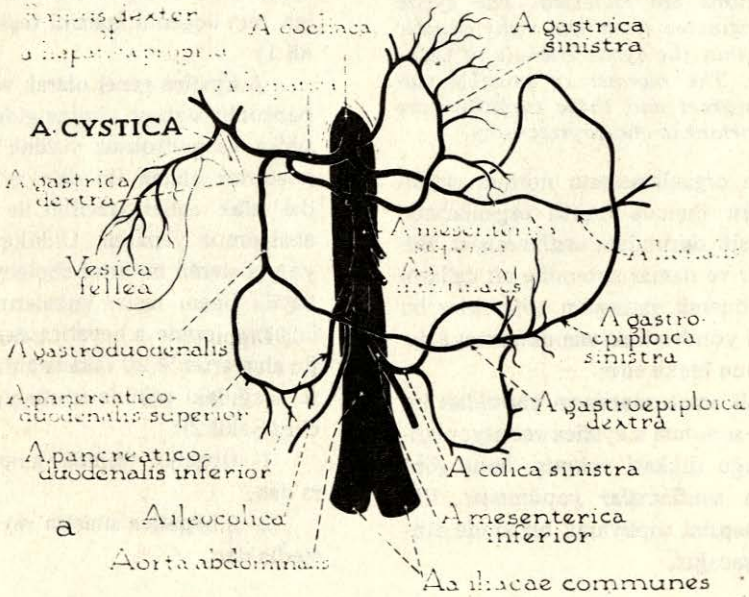
- 1- Üçgenin dışında, a.hepatica dextra'dan,
- 2- A.hepatica sinistra veya a.hepatica media'dan,

(*) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Kürsüsü Öğretim Üyesi

(**) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Kürsüsü Öğretim Üyesi

Şekil 1 - Calot'un cystic üçgeni ve a. cystica

Şekil 2 - A. cystica'nın en çok görülen çıkış şekli ve varyasyon olarak köken alabileceği dallar

3- A. hepatica propria'dan çıkar. Bütün bu varyasyonlar da arter, ductus hepaticus communisi önden bazen arkadan çaprazlar.

4- Çok nadir de olsa a.gastroduedonalis'den

5- Truncus coeliacus'dan veya Aorta'dan direkt çıkarlar. Bu durumda ductus hepaticus communisi çaprazlar.

6- A.cystica bazen a.mesenterica superior'dan çıkan a.hepatica dextra abberant'dan çıkar, çıkış yeri üçgenin içindedir.

7- A.hepatica dextra abberant'dan cystic üçgen dışında çıkabilir. Bu durumda ductus hepaticus communis'in önünden geçer.

8- A.Cystica'nın çift olması çok sık hemen hemen % 28 oranda görülür. Bu durumda ramus anterior (superficialis) ve ramus posterior (profundus) cystic üçgeninde a.hepatica dextra'dan çıkabilir. Ramus posterior'un çıkış yeri genel olarak üçgen içinde daha yukardadır. Halbuki ramus anterior ductus cysticus'un proksimal parçası etrafında arkaya doğru geçebilir.

9- Daha az olarak çift arteria cystica'lardan birinin veya her ikisinin üçgenin dışında, a.hepatica dextra'dan ayrıldığı görülür. Böyle vakalarda ramus anterior üçgen dışında a.hepatica dextra'dan ductus choledochus'u çaprazlayarak orijin alırken ramus posterior üçgen içinde ayrılır.

10- Nadir olarak ramus anterior a.gastroduedonalis'den çıkar. Böyle durumlarda bu önemli damarın ductus cysticus'a eşlik ettiğinin cerrahlarca iyi bilinmesi gerekir.

11- Çift olan a.cystica üçgen içinde veya dışında a.hepatica dextra abberant'dan çıkabilir.

Bu ana sınıflamadan sonra Anson'un 600 kadavra ve Daseler ve arkadaşlarının 500 kadavra üzerinde tesbit ettikleri varyasyonlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir¹⁻³. Burada verilen rakamların toplam sayısının fazlalığı a.cystica sayısının kadavra sayılarını aşmasından ileri gelmektedir (Tablo 1).

A.Cystica'nın muhtelif çıkış yerleri	600 kadavrada	500 kadavrada
A.hepatica dextra'dan	415 vaka	340 vaka
A.hepatica propria bifurcatio'dan	78 vaka	76 vaka
A.hepatica sinistra'dan	40 vaka	—
A.hepatica propria'dan	23 vaka	13 vaka
A.gastroduedonalis'den	17 vaka	15 vaka
A.pancreaticoduodonalis superior'dan	1 vaka	1 vaka
A.hepatica aksesori'den	69 vaka	54 vaka
A.hepatica abberant'dan	21 vaka	21 vaka
A.gastrica dextra'dan	1 vaka	—
A.hepatica communis'den	3 vaka	3 vaka
Truncus coeliacus'dan	2 vaka	2 vaka
A.mesenterica superior'dan	6 vaka	1 vaka
Aorta'dan	—	—

TABLO I

KAYNAKLAR

1. NETTER, F. H.: The CIBA collection volum; 3 Digestive system part III CIBA, Newyork., p.17, 1972.
2. THOREK, P.: Anatomy in surgery, second edition, Philadelphia, J. B. Lippincott Co., P. 502-503, 1962.
3. ANSON, B. J. and MC VAY C. B. M.: Ao, Surgical Anatomy, fifth edition, philadelphia, W.B. Saunders Company, 614-616, 1974.
4. SCHIEBLER, T. H.: Lehrbuch der gesamten Anatomie des menschen, Springer-Verlag, 437, Berlin 1977.